

ROZWIĄZANIA PRAWNE I INSTYTUCJONALNE W POSTĘPOWANIU Z AZBESTEM

UWAGA!

**AZBEST W ŚRODOWISKU!
- DLACZEGO NIE?**

dr inż. Ewa J. Lipińska
Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska

Dlaczego o azbeście?

**Wzrost roli komunikacji społecznej
w kraju zrzeszonym z Unią Europejską (UE)
jest warunkiem
przygotowania społeczeństwa do realizacji zadań
wynikających z dostosowywania
polskiej administracji rządowej i samorządowej
do standardów ochrony zdrowia i życia człowieka oraz środowiska
przyjętych przez UE,
- jest to też warunek
lokalnego rozwoju społecznego i gospodarczego.**

Rozporządzenie MŚ z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów, wymienia odpady z azbestem w grupach i podgrupach z kodem klasyfikacyjnym i oznaczeniem (*) - jako odpady niebezpieczne:

- 1) 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy,
- 2) 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu,
- 3) 10 11 81* - odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła),
- 4) 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych,
- 5) 15 01 11* - opakowania z metali zawierających niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
- 6) 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest,
- 7) 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające azbest,
- 8) 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest,
- 9) 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

Programy usuwania azbestu

W programach:

- 1) **Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032** (zał. do Uchwały Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2009 r. (dalej: *Program (...)*)
- 2) *Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski (...)*

- założono, że:

- 1) odpady azbestowe będą unieszkodliwiane poprzez składowanie, jako jedyny uznany, bezpieczny i dopuszczony prawem sposób postępowania z tego rodzaju odpadami.
- 2) odpady niebezpieczne, w tym odpady azbestowe, należy umieszczać na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych częściach składowisk innych niż niebezpieczne i obojętne.

Czym jest azbest?

AZBEST

- 1) minerał naturalnie występujący w przyrodzie,
- 2) materiał nieorganiczny o wyjątkowych właściwościach fizyko-chemicznych, (mocne i elastyczne włókna, odporne na wysokie temperatury, o znikomym przewodnictwie cieplnym i dużej odporności na czynniki chemiczne),
- 3) handlowa nazwa materiałów włóknistych,
- 4) wykorzystywany do różnych celów już w czasach starożytnych,
- 5) substancja kancerogenna a odpady zawierające azbest to odpady niebezpieczne,
- 6) fachowe postępowanie z azbestem i odpadami zawierającymi azbest minimalizuje ryzyko środowiskowe,
- 7) ryzyko związane z azbestem podczas eksploatacji, usuwania, transportu i unieszkodliwiania można wyeliminować,
- 8) na świecie jest jeszcze eksploatowany na skalę przemysłową.

Azbest – zagrożeniem – dlaczego?

W Polsce zakazano stosowania wyrobów zawierających azbest na mocy ustawy z 1997 r.

Azbest zagrożeniem?!

Gdy dojdzie do korozji lub jakiegokolwiek uszkodzenia wyrobów zawierających azbest, przykładowo w wyniku kruszenia, łamania, cięcia czy innej obróbki – może dojść do uwolnienia włókien azbestu do powietrza, którym oddychamy – włókna azbestowe dostają się do płuc, stanowiąc zagrożenie dla zdrowia i życia człowieka.

Azbest dobrze zabezpieczony i nieuszkodzony nie stanowi zagrożenia.

Skutki działania azbestu

Włókna azbestowe, niewidzialne dla oka, wprowadzone do płuc wywołują choroby układu oddechowego:

- 1) pylicę azbestową (azbestozę),
- 2) łagodne zmiany opłucne,
- 3) raka płuc (nowotwór złośliwy powodowany przez azbest),
- 4) międzybłoniaka opłucnej i otrzewnej (nowotwory złośliwe).

Minimalna ilość pyłu azbestowego wywołująca choroby
nie została oszacowana!

Choroba może się pojawić nawet po 30 latach
od momentu kontaktu z włóknami azbestu.

To, co możliwe uznaj za pewne,
a to co prawdopodobne, uznaj za możliwe

Zdrowie Twoje i Twojej rodziny może być zagrożone, gdy:

- 1) **masz kontakt z azbestem ze względu na charakter wykonywanej pracy,**
- 2) **jesteś narażony na:**
  - a) **długotrwałe wdychanie włókien azbestowych o małym stężeniu,**
  - b) **lub na krótkotrwałe przebywanie w miejscu o ich bardzo wysokim stężeniu, np.**
    - **wykonujesz wielokrotnie drobne naprawy w materiale zawierającym azbest,**
    - **mieszkając lub spędzając wakacje w okolicy, gdzie znajdują się niezabezpieczone odpady zawierające azbest**

Zmiana to nie porażka, to nieuchronność

Usunięcie wyrobów zawierających azbest to korzyść społeczna, ekonomiczna i ekologiczna z powodu:

- 1) minimalizacji emisji włókien azbestu,**
- 2) ochrony zdrowia mieszkańców,**
- 3) poprawy estetyki obiektów budowlanych i ich stanu technicznego.**

Azbest chryzotylowy i azbesty amfibolowe

Pod względem mineralogicznym wyróżnia się dwie grupy azbestów:

- 1) grupę serpentynów (chryzotyli)
- 2) i grupę azbestów amfibolowych

Chryzotyl jest stosowany w największych ilościach, stanowiąc 85-90% ogólnego zużycia azbestu

Poszczególne odmiany azbestu różnią się składem chemicznym, budową fizyczną i właściwościami decydującymi o ich zastosowaniu przemysłowym.

Główne składniki różnych odmian azbestu i ich wzory sumaryczne

Typ azbestu	Główne składniki [%]			Wzór chemiczny (sumaryczny przybliżony)
	Si	Mg	Fe	
Chryzotyl	40	38	2	3MgO 2SiO ₂ , 2H ₂ O
Amfibole				
Amozyt	50	2	40	5,5FeO, 1,5MgO, 8SiO ₂ , H ₂ O
Antofilit	58	29	6	7MgO, 8SiO ₂ , H ₂ O
Krokidolit	50	-	40	Na ₂ O, Fe ₂ O ₃ , 3FeO, 8SiO ₂ , H ₂ O
Tremolit	55	15	2	2CaO, +MgO, FeO, 8SiO ₂ , H ₂ O
Aktynolit				

Rozmiary wybranych włókien

WŁÓKNO	ŚREDNICA WŁÓKNA [nanometry]
Włókno łykowe (len)	12000 – 80000
Bawełna	10000 – 25000
Wełna	2000 – 50000
Włos ludzki	38000
Nylon	1000 – 9000
Włókno szklane (cienkie)	1000 – 7000
Włókno mineralne	3000 – 9000
Azbest chryzotylowy	15 – 42
Azbest amfibolowy	100 – 300

1 mm = 1000 μ m
1 μ m = 1000 nm

Ural – kopalnia azbestu

**Do Polski importowano z byłego ZSRR i Kanady
około 100 tys. ton azbestu rocznie (po 1945 r.)**

Oszacowanie ilości materiałów zawierających azbest

Rok 2002

W Polsce było zabudowanych:

- 1) około **1300 mln m²** płyt dachowych i elewacyjnych,
- 2) około **600 tys. ton** innych wyrobów azbestowo-cementowych, jak np. rury, kształtki, obudowy itp.
  - łącznie jest to około **15,5 mln ton** odpadów niebezpiecznych, z tego zabudowanych było lub jest
    - a) w miastach około **337 875 tys. m²** płyt azbestowo-cementowych,
    - b) na wsiach około **1 013 625 tys. m²** płyt azbestowo-cementowych.

Wyroby azbestowo-cementowe produkowane w Polsce do 1997 r.

Produkcja, w której azbest był najczęściej wykorzystywany:

- 1) pokrycia dachów: eternit i papa dachowa,
- 2) płyty elewacyjne i balkonowe,
- 3) rury do wykonywania instalacji wodociągowych, kanalizacyjnych i C.O.,
- 4) przewody kominowe i zsypy w budownictwie wielorodzinnym,
- 5) sprzęgła i hamulce do wind,
- 6) różne typy izolacji cieplnej, bojlerów, kotłów, wymienników ciepła, przewodów C.O.,
- 7) ognioodporne koce azbestowe i inne tkaniny azbestowe,
- 8) masy, kity, zaprawy - uszczelniające, ogniotrwałe i termoizolacyjne.

Wyroby azbestowo-cementowe produkowane w Polsce do 1997 r.

Azbest w płytach azbestowo-cementowych i innych materiałach, występuje w instalacjach przemysłowych:

- 1) **płyty płaskie prasowane, tzw. szablony lub płyty „karo” (PN-66/B-14040),**
- 2) **płyty faliste i gąsiorzy nieprasowane (PN-68/B-14041), nisko- i wysokofaliste,**
- 3) **płyty płaskie prasowane okładzinowe (PN-70/B-14044),**
- 4) **rury bezciśnieniowe (kanalizacyjne) (PN-67/B-14753),**
- 5) **rury ciśnieniowe (PN-68/B-14750),**
- 6) **kształtki kanalizacyjne (PN-68/B-14752),**
- 7) **kształtki do przewodów wentylacyjnych (BN-73/8865-10),**
- 8) **płytki „PACE” oraz kształtki a-c,**
- 9) **prasowane nie impregnowane dla elektrotechniki (BN-67/6758-01, BN-70/6754-01).**

Oszacowanie ilości materiałów zawierających azbest w wybranych instalacjach i branżach

Rok 2009

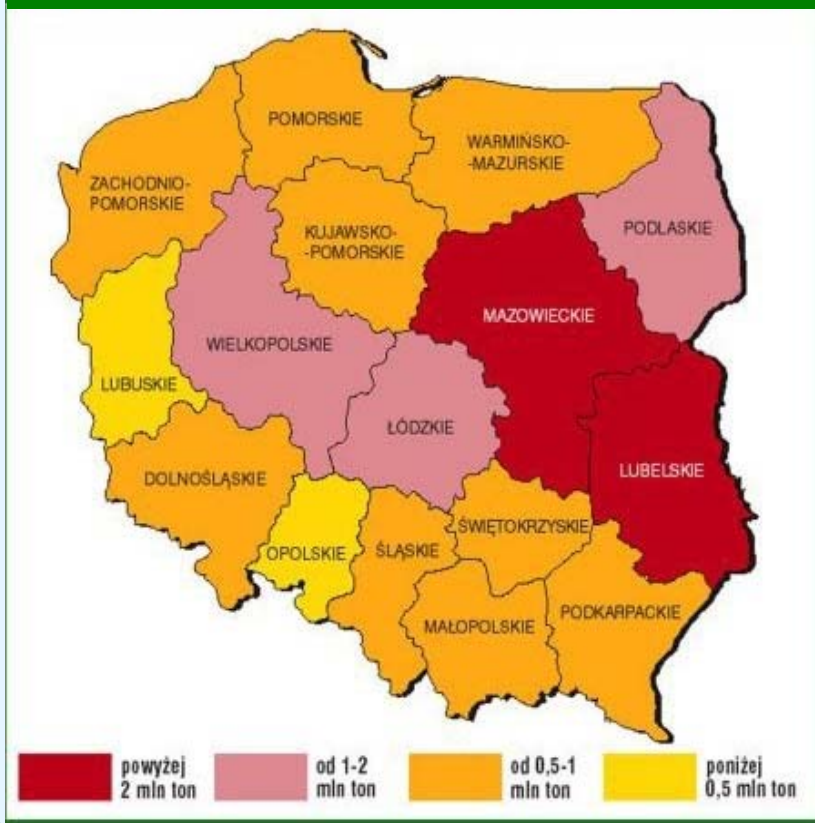
W Polsce nadal **użytkowane jest około 14,5 mln ton** wyrobów zawierających azbest (w latach 2003-2008 **usunięto około 1 mln ton**).

Szacunek z 2002 r.:

- 1) kominy i kanały dymowe (wszystkie branże) **ok. 3 000 t** (w tym **ok. 200 t** sznurów azbestowych),
- 2) chłodnie kominowe w energetyce zawodowej **ok. 33 500 ton**,
- 3) chłodnie wentylatorowe (wszystkie branże) **ok. 70 000 ton**,
- 4) hutnictwo, metalurgia, przemysł chemiczny w tym petrochemia i przemysł ceramiczny **ok. 60 000 ton**.

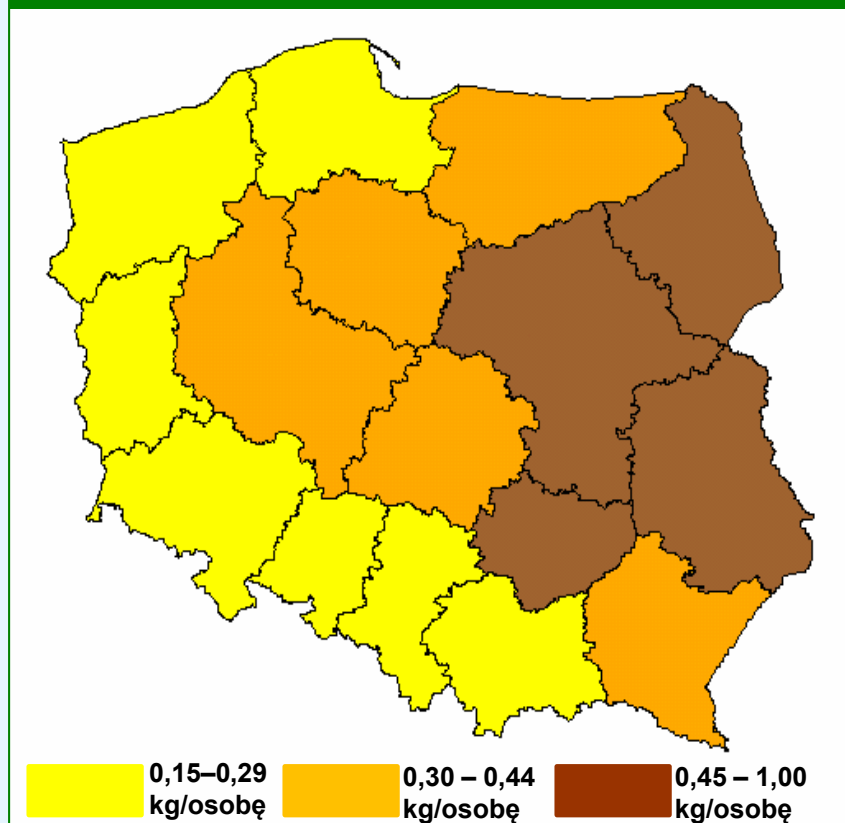
Nagromadzenie wyrobów zawierających azbest w układzie wojewódzkim, w 2000 r. i 2008 r.

Nagromadzenie wyrobów zawierających azbest w poszczególnych województwach – stan na rok 2000

www.muratordom.pl

Nagromadzenie wyrobów zawierających azbest w poszczególnych województwach – stan na rok 2008

Program)...

Program usuwania azbestu

W latach 2002-2008 usunięto ok. **1 mln ton** wyrobów azbestowych, w 2009 r. Pozostaje w użytkowaniu ok. **14,5 mln ton** wyrobów azbestowych. Potrzebne jest **84** składowiska na odpady zawierające azbest, o powierzchni od **1 do 5 ha**.

Plan deponowania odpadów zawierających azbest:

- 1) w latach 2009-2012 ok. **28 %** odpadów, tj. ok. **4 mln ton**,
- 2) w latach 2013-2022 ok. **35 %**, tj. **5,1 mln ton**,
- 3) w latach 2023-2032 ok. **37 %**, tj. **5,4 mln ton**.

W latach **2009-2032** planuje się wybudować **56** składowisk odpadów zawierających azbest lub kwater do składowania tych odpadów, w tym **1** składowisko w województwie podkarpackim (2009-2012)

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 uwzględnia cele **Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski, z 2002 r.**

Określono zadania na **30 lat**, lata 2002 – 2032, z powodu:

- 1) **wysokiej trwałości wyrobów zawierających azbest,**
- 2) **kosztów usuwania wyrobów zawierających azbest.**

Cele zaktualizowanego **Programu na lata 2009-2032** to:

- 1) **usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,**
- 2) **minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych ze strony azbestu,**
- 3) **likwidacja negatywnego oddziaływania azbestu na środowisko.**

Powód długiego okresu realizacji programu to:

- 1) trwałość budowlanych materiałów z azbestem,
- 2) rozproszenie wyrobów z azbestem na terenie kraju,
- 3) brak wiarygodnych danych o ilości materiałów z azbestem,
- 4) wysokie koszty demontażu, transportu i unieszkodliwiania odpadów azbestowych - **konieczne do poniesienia przez właścicieli nieruchomości, urzędów oraz instalacji,**
- 5) koszty nowych, zastępczych wyrobów alternatywnych.

Program usuwania azbestu

Program przewiduje intensyfikację działań do 2012 roku, aby w latach 2012-2013 dokonać **oceny realizacji celów i aktualizacji działań**, wraz z podsumowaniem, do 2015 roku.

Minusy minionego okresu 2002-2008:

- 1) **za mało opracowanych gminnych, powiatowych i wojewódzkich programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,**
- 2) **luki w planach sytuacyjnych rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest,**
- 3) **braki w rejestrach obiektów budowlanych zawierających azbest,**
- 4) **niepełne dane o miejscach narażenia na działanie azbestu,**
- 5) **znikoma inwentaryzacja obiektów budowlanych zawierających materiały z azbestem,**
- 6) **śladowe dane o ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest,**
- 7) **nieprzestrzeganie prawa ochrony środowiska w postępowaniu z wyrobami zawierającymi azbest,**

Program usuwania azbestu

- 8) **brak systemowego wsparcia finansowego działań bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest,**
- 9) **niski poziom współpracy administracji rządowej z samorządową,**
- 10) **niedostateczny przepływ informacji i sprawozdawczości.**

Koszt Programu

Koszt realizacji *Programu (...)* w latach 2009-2032 szacuje się na kwotę **40,4 mld zł**, są to:

- 1) środki własne właścicieli nieruchomości,
- 2) środki inwestorów,
- 3) środki z budżetu państwa,
- 4) środki jednostek samorządu terytorialnego (JST).

Założenia do oszacowania kosztów realizacji *Programu* (...)

- 1) Pozostałe do usunięcia **14,5 mln ton** wyrobów azbestowych to łączny koszt demontażu, transportu i unieszkodliwiania odpadów **ok. 40 mld zł.**
- 2) Koszt budowy **56 składowisk** odpadów lub kwater na odpady z azbestem to **ok. 260 mln zł.**
- 3) Środki finansowe z budżetu państwa przeznaczone na opracowanie planów usuwania wyrobów zawierających azbest, działań edukacyjno-informacyjnych oraz monitoringu to kwota **ok. 53,2 mln zł (0,13 %).**
- 4) Środki finansowe jednostek samorządu terytorialnego przewidywane na opracowanie i aktualizację planów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz działania edukacyjno-informacyjne to kwota **ok. 53,2 mln zł (0,13 %).**

Dostępne instrumenty finansowania demontażu, transportu i unieszkodliwiania usuniętych wyrobów zawierających azbest

- 1) Pożyczki i dotacje ze środków krajowych funduszy ochrony środowiska – beneficjentami są JST.
- 2) Środki unijne w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 i Regionalnych Programów Operacyjnych – beneficjentami są JST i ich związki, podmioty świadczące usługi z zakresu zadań własnych JST, jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, gminy wiejskie, miejsko-wiejskie i miejskie, młodzi rolnicy, rolnicy podejmujący działalność nierolniczą.
- 3) Kredyty komercyjne i preferencyjne, z dopłatami WFOŚiGW do oprocentowania kredytu.

**Zwiększenie tempa usuwania wyrobów zawierających azbest
będzie możliwe po wprowadzeniu
nowego instrumentu
umożliwiającego usuwanie wyrobów zawierających azbest
z terenu własnej nieruchomości
bez korzystania z usług wyspecjalizowanej firmy,
o ile osoba usuwająca wyroby azbestowe
zostanie odpowiednio przeszkolona
i będzie dysponować środkami technicznymi eliminującymi narażenie
na kontakt z włóknami azbestu, a prace te będzie wykonywać incydentalnie.**

Usuwanie wyrobów azbestowych z budynków jednorodzinnych i gospodarskich oraz oczyszczanie terenów nieruchomości

Organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm – **ok. 16,3 mln zł**, w tym, w roku:

- 1) 2010 – **0,6 mln zł**,
- 2) 2011 – **0,7 mln zł**,
- 3) 2012-2015 – **3,3 mln zł** (rocznie ok. 0,8 mln zł),
- 4) 2016-2032 – **11,7 mln zł** (wielkości wsparcia zadań w danym roku kalendarzowym mają być ustalane przy podziale środków budżetowych).

Usuwanie wyrobów azbestowych z dużych obiektów budowlanych i oczyszczanie terenów nieruchomości

Opracowywanie gminnych, powiatowych i wojewódzkich programów usuwania wyrobów zawierających azbest przez JST - to koszt ok. **10 mln zł**, w tym, w roku:

- 1) 2009 – **1,3 mln zł**,
- 2) 2010 – **1,5 mln zł**,
- 3) 2011 – **1,5 mln zł**,
- 4) 2012-2015 – **5,7 mln zł** (rocznie ok. 1,4 mln zł).

Cel: do 2012 r. zakończenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest i wprowadzenie danych do wojewódzkiej bazy danych o wyrobach i odpadach zawierających azbest.

Usuwanie wyrobów azbestowych z obiektów budowlanych połączone z innymi działaniami

Inne działania to, np., termomodernizacja czy remont i przebudowa gospodarstwa wiejskiego związana z produkcją rolną lub na cele mieszkaniowe, które wspierane będą przez:

- 1) **Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,**
- 2) **Wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej,**
- 3) **Bank Ochrony Środowiska,**
- 4) **Właścicieli obiektów budowlanych.**

Usuwanie wyrobów azbestowych z obiektów i terenów użyteczności publicznej oraz terenów byłych zakładów produkujących wyroby azbestowe

Opracowywanie dokumentacji technicznej i projektowej prac przygotowawczych do oczyszczania z azbestu obiektów użyteczności publicznej, terenów publicznych, terenów byłych zakładów produkujących wyroby azbestowe - to koszt ok. **2,9 mln zł**, w tym, w roku:

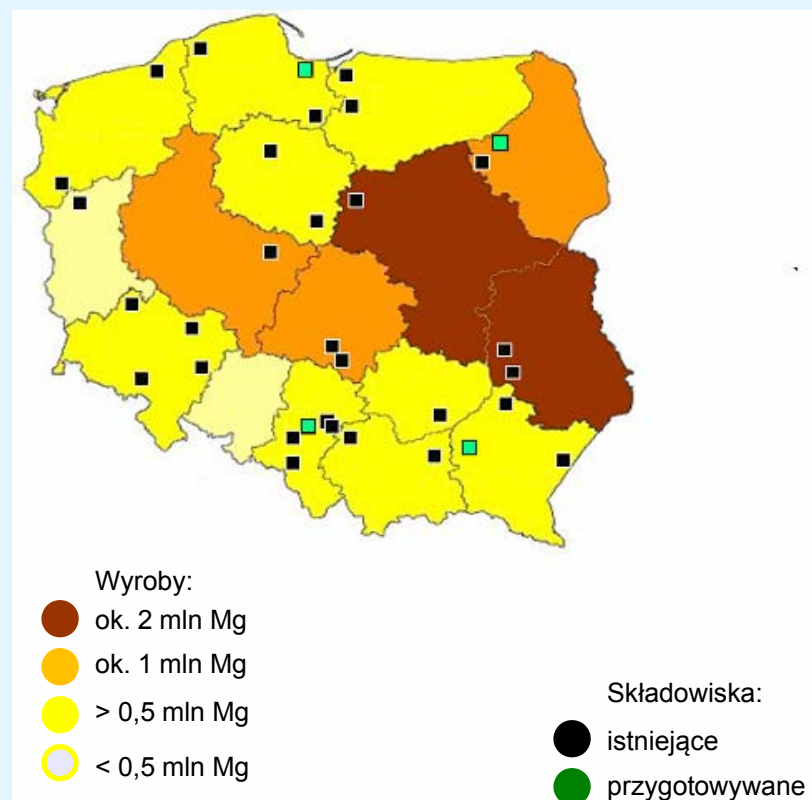
- 1) 2009 – **0,3 mln zł**,
- 2) 2010 – **0,3 mln zł**,
- 3) 2011 – **0,3 mln zł**,
- 4) 2012-2015 – **2,0 mln zł** (rocznie ok. 0,5 mln zł).

Finansowane zadań w latach 2010-2015

Budowa składowisk na odpady zawierające azbest oraz urządzeń i instalacji do przetwarzania odpadów z azbestem w latach 2009-2032

- koszt budowy 56 składowisk to ok. 260 mln zł.

Finansowane zadań w latach 2010-2015

Budowa i modernizacja Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest – to koszt ok. **7,2 mln zł, w tym, w roku:**

- 1) **2009 – 0,7 mln zł,**
- 2) **2010 – 0,5 mln zł,**
- 3) **2011 – 0,5 mln zł,**
- 4) **2012 – 0,3 mln zł,**
- 5) **2013-2015 – 0,7 mln zł (rocznie ok. 0,2 mln zł),**
- 6) **2016-2032 – 4,5 mln zł (rocznie ok. 0,2 mln zł).**

Ocena narażenia i ochrony zdrowia przy demontażu, transporcie i unieszkodliwianiu wyrobów zawierających azbest, w latach 2003-2008

Prace rozbiórkowe płyt eternitowych na wolnym powietrzu:

- 1) stężenia włókien w strefie oddychania wahały się w granicach **0,001-0,08 wł/cm³**,
  - 2) obowiązujący normatyw higieniczny wynosi **0,1 wł/cm³**.
- w tym przypadku nastąpi liberalizacja prawa ochrony środowiska przy wykonywaniu prac.

Prace rozbiórkowe wewnątrz pomieszczeń:

- 1) stężenia włókien w strefie oddychania wahały się w granicach **110-120 000 wł/cm³** i były zależne od sposobu wykonywania prac,
  - 2) obowiązujący normatyw higieniczny wynosi **0,1 wł/cm³**
- w tym przypadku będą utrzymane wymogi ochrony środowiska przy wykonywaniu prac.

Zapewnienie ciągłości cyklicznych analiz stężeń włókien azbestu w powietrzu oraz wzmocnienie działań zwiększenia wykrywalności chorób azbestozależnych

– to koszt ok. **4,0 mln zł**, w tym, w roku:

- 1) 2009 – **0,4 mln zł**,
- 2) 2010 – **0,3 mln zł**,
- 3) 2011 – **0,3 mln zł**,
- 4) 2012-2015 – **1,2 mln zł** (rocznie ok. 0,3 mln zł),
- 5) 2016-2032 – **1,8 mln zł** (wielkości wsparcia zadań w danym roku kalendarzowym będą ustalane przy podziale środków budżetowych).

W latach 2004-2008 wykonano:

- 1) **5005 pomiarów w 16 województwach,**
- 2) **w 1358 punktach, na terenie 249 powiatów i w 746 gminach,**

z uwzględnieniem źródeł emisji pyłu.

Średnie stężenie włókien azbestu na terenie kraju to łącznie **549 $\mu\text{l}/\text{m}^3$.**

Stężenia wahały się w granicach **247-1142 $\mu\text{l}/\text{m}^3$** ; przy normatywie higienicznym **1000 $\mu\text{l}/\text{m}^3$** nie przekroczyło tego poziomu ok. 80 % punktów.

Bezpieczne postępowanie z materiałami zawierającymi azbest

Obecne regulacje prawne stanowią dobre podstawy bezpiecznego postępowania z azbestem i materiałami zawierającymi azbest.

Pilnego uzupełnienia wymagają zasady i tryb kontroli przestrzegania prawa w zakresie postępowania z azbestem.

Nie zawsze usuwanie płyt azbestowo-cementowych jest celowe, często pomalowanie właściwymi farbami stanowi dobre zabezpieczenie przed ryzykiem emisji włókien azbestowych.

Wszelkie mechaniczne oddziaływanie na płyty azbestowo-cementowe i inne materiały zawierające azbest stwarza ryzyko emisji włókien azbestowych.

DLACZEGO GMINA? - i o azbeście mówimy

Ludność Polski to ok. 38 620 000,
z tego: 123 osoby/km²

JEDNO CZY
WIĘZI SPOŁECZNE,
GOSPODARCZE
I KULTUROWE

JEDNO CZY
WSPÓLNĄ
SAMORZĄDOWĄ

ORGANY
JEDNOSTEK
SAMORZĄDU
TERYTORIALNEGO

2 489 GMIN

ZADANIA
PUBLICZNE
WŁASNE
I ZLECONE

GOSPODARKA
ODPADAMI

3 OBSZARY ZAINTERESOWAŃ

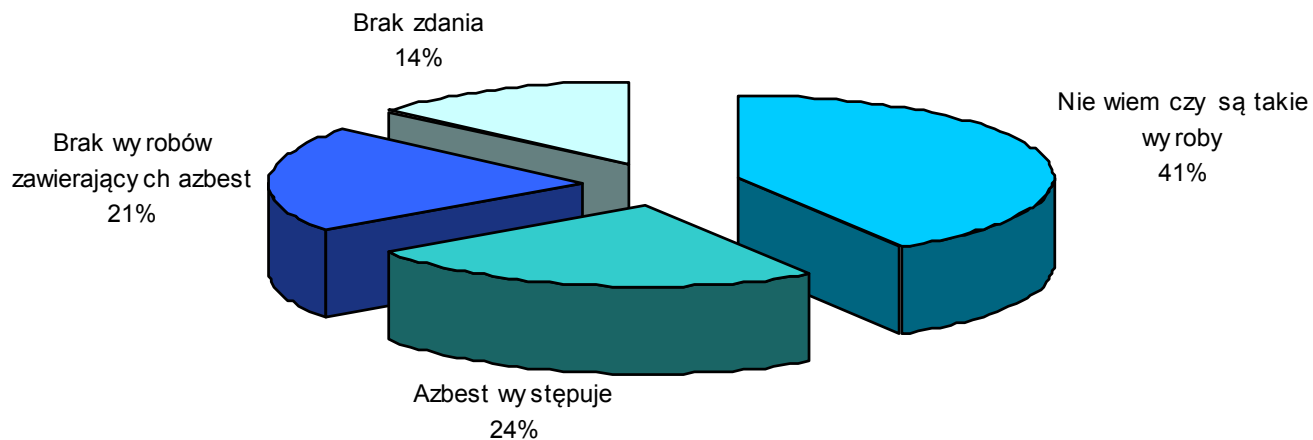
Korzystanie z dóbr i usług w wymiarze przestrzennym i ekonomicznym.

Świadczenie usług lub dóbr na odpowiednim poziomie ilościowym i jakościowym.

Świadczenie usług lub dóbr na możliwie najniższym poziomie odpłatności (a może nieodpłatnie?).

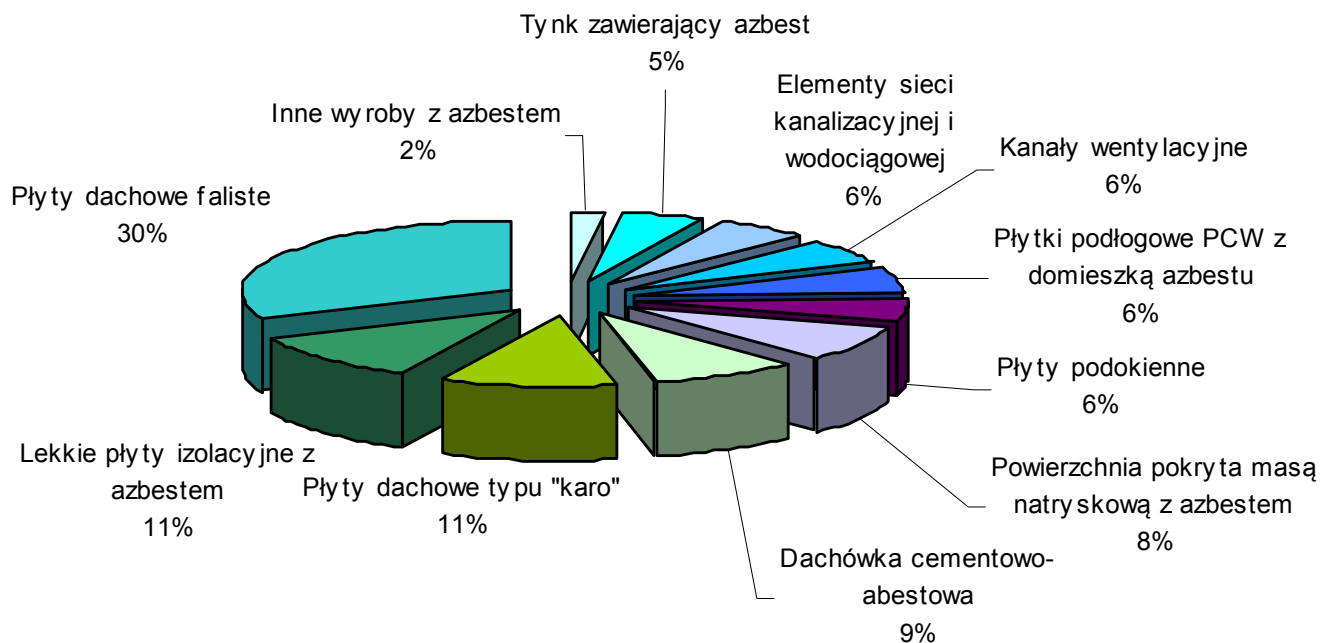

Wiedza o możliwości występowania materiałów budowlanych zawierających azbest w indywidualnym gospodarstwie domowym gmin Województwa Podkarpackiego, wiosna 2005 r.

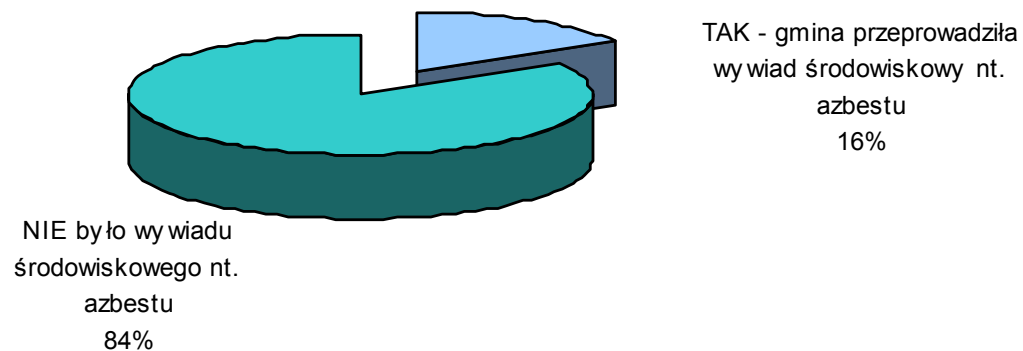
Obserwacja statystyczna n=228 osób, tj. ok. 0,04% ogółu mieszkańców województwa

Udział procentowy materiałów budowlanych zawierających azbest w gospodarstwach domowych gminach Województwa Podkarpackiego, wiosna 2005 r.

Obserwacja statystyczna n=228 osób, tj. ok. 0,04% ogółu mieszkańców województwa

Występowanie azbestu w materiałach budowlanych gospodarstw domowych – wywiad środowiskowy wśród mieszkańców gmin Województwa Podkarpackiego, wiosna 2005 r.

Obserwacja statystyczna n=228 osób, tj. ok. 0,04% ogółu mieszkańców województwa

3 poziomy realizacji zadań „Programu (...)”

- 1) **Centralny** – Rada Ministrów (RM), Minister Gospodarki (MG) i w strukturze Ministerstwa Gospodarki - Główny Koordynator (GK).
- 2) **Wojewódzki** – samorząd województwa.
- 3) **Lokalny** – samorząd powiatowy i samorząd gminny.

Organem odpowiedzialnym za monitoring i koordynację realizacji *Programu (...)* jest Minister Gospodarki, który powołuje:

- 1) Głównego Koordynatora - osoba odpowiedzialna za współdziałanie jednostek i instytucji oraz aktualizację *Programu (...)*;
- 2) Radę Programową (RP) – organ opiniodawczo-doradczy MG, skupiający przedstawicieli istotnych dla realizacji *Programu (...)* organów, urzędów, instytucji i organizacji.

Zadania **administracji państwowej** to współpraca z:

- 1) Głównym Koordynatorem - w zakresie potrzeb wynikających z realizacji zadań,
- 2) organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, **inspekcja ochrony środowiska**) – w celu nadzoru przestrzegania prawa przy prowadzeniu prac związanych z usuwaniem azbestu,
- 3) organami administracji rządowej, samorządu terytorialnego oraz innymi, do kompetencji których należy realizacja zadań,
- 4) mediami,
- 5) organizacjami pozarządowymi,
- 6) instytucjami udostępniającymi środki finansowe (Bank Ochrony Środowiska, wfośigw, NFOŚiGW, itp.).

Inne zadania administracji państwowej to:

- 7) współpraca z MŚ i instytucjami w zakresie krajowych strategii i programów ochrony środowiska oraz gospodarki odpadami,**
- 8) wspomaganie MG w zakresie azbestu, MŚ w zakresie zrównoważonego rozwoju, Ministra Zdrowia (MZ) w zakresie problematyki zdrowotnej,**
- 9) sporządzanie i przekazywanie informacji o stanie realizacji *Programu*, dla potrzeb MG i RM,**
- 10) współpraca z RP.**

Za realizację zadań odpowiada **marszałek województwa**, a są to:

- 1) współpraca z GK w zakresie bieżącej realizacji *Programu (...)*,
- 2) gromadzenie informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest, przekazywanie ich do GK,
- 3) uwzględnianie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w wojewódzkich planach gospodarki odpadami i programach ochrony środowiska (lokalizacja składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest),
- 4) współpraca na szczeblu wojewódzkim z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska),

- 5) współpraca z uczelniami i instytucjami naukowymi, organizacjami pozarządowymi, ekspertami,
- 6) współpraca z lokalnymi mediami,
- 7) przygotowywanie i aktualizacja wojewódzkich programów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- 8) współpraca z samorządami powiatowymi i gminnymi - przekazywanie wytycznych oraz informacji związanych z realizacją *Programu (...)*,
- 9) przedkładanie GK rocznej informacji o realizacji zadań
- 10) opracowanie planu sytuacyjnego rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest na podstawie informacji przekazywanych przez samorzady lokalne i przedsiębiorców.

Współpraca organów administracji publicznej na poziomie lokalnym - Samorząd gminny

- 1) Gromadzenie przez wójta, burmistrza i prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa,
- 2) przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami,
- 3) organizowanie szkoleń w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług specjalistycznych firm,
- 4) organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest z wykorzystaniem środków krajowych i UE,
- 5) budowanie obywatelskiego obowiązku usuwania wyrobów zawierających azbest,

Współpraca organów administracji publicznej na poziomie lokalnym - Samorząd gminny

- 6) współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest,
- 7) opracowywanie programów usuwania wyrobów zawierających azbest (z uwzględnieniem lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest),
- 8) współpraca z mediami,
- 9) współpraca z organizacjami społecznymi,
- 10) współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, **inspekcja ochrony środowiska**).

Współpraca organów administracji publicznej na poziomie lokalnym - Samorząd powiatowy

- 1) Przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami,
- 2) współpraca z gminami oraz marszałkiem województwa w zakresie opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- 3) weryfikacja inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest,
- 3) organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu środków krajowych i UE,
- 4) budowanie obywatelskiego obowiązku usuwania wyrobów zawierających azbest,
- 5) współpraca z mediami,
- 6) współpraca z organizacjami społecznymi,
- 7) współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, **inspekcja ochrony środowiska**).

Współdziałanie administracji państwowej z partnerami społecznymi,
w tym m.in. :

- 1) organizacjami pozarządowymi np. stowarzyszeniami, fundacjami zrzeszającymi i reprezentującymi osoby fizyczne i prawne, deklarującymi oczyszczenie z azbestu konkretnego obszaru i przedstawiającymi stosowny program działania,
- 2) stowarzyszeniami i związkami gmin podejmującymi współdziałanie dla oczyszczenia terytorium tych gmin z azbestu przy zapewnieniu efektywnej współpracy z mieszkańcami,
- 3) stowarzyszeniami przedsiębiorców reprezentujących firmy wykonujące prace w kontakcie z azbestem, zapewniającymi wysoką jakość świadczonych usług.

Plan gospodarki odpadami dla Województwa Podkarpackiego (2008)

W Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego oszacowano, iż przewidywana objętość i ilość odpadów zawierających azbest wymagających składowania, dla województwa podkarpackiego wynosi odpowiednio:

- 1) w latach 2003 – 2012, **191 646 m³**, tj. ok. 232 767 Mg,
- 2) w latach 2013 – 2022, **219 024 m³**, tj. ok. 266 020 Mg,
- 3) w latach 2023 – 2032, **136 882 m³**, tj. ok. 166 263 Mg.

Składowiska odpadów zawierających azbest na Podkarpaciu

Wybrane wymagania dla składowania odpadów określono w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów.

W Województwie Podkarpackim funkcjonują dwa składowiska odpadów, na których są deponowane odpady zawierające azbest:

- 1) składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne zlokalizowane w m. Młyny gm. Radymno, powiat jarosławski,
- 2) składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne zlokalizowane w m. Pysznic gm. Pysznic, powiat stalowowolski.

Składowiska odpadów zawierających azbest na Podkarpaciu

Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Młynach

Od początku eksploatacji, wg stanu na dzień 30.09.2008 r., zdeponowano łącznie **1594,74 Mg** odpadów zawierających azbest o kodach 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest i 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest,
- z tego w roku 2007 – **138,11 Mg** odpadów, a w roku 2008 – **236,87 Mg** odpadów.

Składowiska odpadów zawierających azbest na Podkarpaciu

Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Pyszniczy

Od początku eksploatacji, czyli od 2003 r., wg stanu na dzień 31.08.2008 r., zdeponowano łącznie **103,47 Mg** odpadów zawierających azbest o kodach 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest i 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest, - z tego w roku 2007 – **31,74 Mg**, a w roku 2008 – **14,82 Mg**.

Składowiska odpadów zawierających azbest na Podkarpaciu

Planowana jest **rozbudowa składowiska w Kozodrzy**, m.in. przez wykonanie dwóch kwater, o powierzchni **2500 wł/m³** i pojemności **8870 m³** każda do składowania odpadów azbestowych o kodach:

17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest,

17 06 05*- materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

Realizacja zadania przewidziana to 2010 r. (wg projektu budowlanego). Po rozbudowie, będzie unieszkodliwianych na składowisku w Kozodrzy **2000 Mg** rocznie odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, tj. ok. **6,5 Mg** na dobę.

Składowiska odpadów zawierających azbest na Podkarpaciu

**Składowiska są pod nadzorem służb kontrolnych
Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie.**

**W trakcie kontroli przeprowadzanych na obiektach
nie stwierdza się nieprawidłowości
w zakresie deponowania odpadów niebezpiecznych.**

Obowiązki prowadzących gospodarkę odpadami zawierającymi azbest

Wytwarzający odpady azbestowe, w tym także wykonawcy prac polegających na usuwaniu, wymianie lub naprawie wyrobów zawierających azbest, muszą posiadać decyzję zatwierdzającą program gospodarki odpadami niebezpiecznymi lub informację o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami.

Przedsiębiorca, który zamierza podjąć działalność w zakresie wytwarzania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, w ilości powyżej 100 kg rocznie, jest obowiązany do opracowania programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest i uzyskania jego zatwierdzenia przez właściwego, ze względu na miejsce wytwarzania odpadów niebezpiecznych, marszałka lub starostę.

Obowiązki prowadzących gospodarke odpadami zawierającymi azbest

Wytwórca odpadów, wytwarzający rocznie do 100 kg odpadów niebezpiecznych, na 30 dni przed rozpoczęciem działalności powodującej powstawanie odpadów opracowuje i składa właściwemu marszałkowi lub staroście informację o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami.

Do rozpoczęcia działalności powodującej powstawanie odpadów można przystąpić, jeżeli organ właściwy do przyjęcia informacji, w terminie 30 dni od dnia złożenia informacji nie wniesie sprzeciwu, w drodze decyzji.

Zgodnie z art. 25 ustawy o odpadach, wytwórca odpadów może zlecić wykonanie obowiązku gospodarowania odpadami innemu posiadaczowi odpadów. Ten jednak musi posiadać odrębne zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie gospodarowania odpadami.

Obowiązki prowadzących gospodarkę odpadami zawierającymi azbest

Zgodnie z art. 36 ustawy o odpadach - posiadacz odpadów ma obowiązek prowadzenia ilościowej i jakościowej ewidencji.

Ewidencja ma być prowadzona na karcie ewidencji odpadów, wypełnionej dla każdego rodzaju odpadów oddzielnie i na kartach przekazania odpadu.

Jednocześnie z art. 37 ustawy o odpadach, posiadacz odpadów prowadzący ewidencję odpadów obowiązany jest sporządzić zbiorcze zestawienie danych o rodzajach i ilościach odpadów, o sposobach gospodarowania tymi odpadami oraz o instalacjach i urządzeniach służących do unieszkodliwiania tych odpadów.

Zestawienia te powinny być przekazywane corocznie marszałkowi województwa, właściwemu ze względu na miejsce wytwarzania lub unieszkodliwiania odpadów, w terminie do końca I kwartału, za poprzedni rok kalendarzowy.

Obowiązki prowadzących gospodarkę odpadami zawierającymi azbest

Na podstawie tych zestawień marszałek województwa prowadzi wojewódzką bazę danych oraz sporządza raport wojewódzki, który przekazuje Ministrowi Środowiska.

Właściciel lub zarządca budynku, w którym znajdują się wyroby zawierające azbest, zobowiązany jest do przeprowadzenia inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest.

Wyniki inwentaryzacji powinny służyć do sporządzenia stosownej informacji dla wójta, burmistrza lub prezydenta miasta – właściwego dla miejsca znajdowania się budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest. Obowiązek ten dotyczy osób fizycznych.

Osoby prawne mają obowiązek corocznego składania informacji do właściwego marszałka województwa.

Obowiązki prowadzących gospodarke odpadami zawierajacymi azbest

Wlasciciel lub zarzadca nieruchomosci ma obowiazek przeprowadzania biezacej kontroli stanu oraz konserwacji wyrobów zawierajacych azbest. Pracownicy dokonujacy takich prac i czynnosci powinni byc odpowiednio przeszkoleni w zakresie bezpiecznego postepowania z wyrobami zawierajacymi azbest, a takze odpowiednio wyposazeni we wlasciwa odziez i srodki ochronne.

Wedlug z art. 160 ustawy Prawo ochrony srodowiska, zabronione jest wprowadzanie do obrotu lub ponowne wykorzystywanie substancji stwarzajacych szczegolne zagrozenie dla srodowiska, w tym azbestu.

W zakresie nadzoru nad postepowaniem z substancjami zawierajacymi azbest, WIOŚ wspolpracuje z Powiatowymi Inspektorami Nadzoru Budowlanego oraz Państwową Inspekcją Pracy.

Obowiązki prowadzących gospodarkę odpadami zawierającymi azbest

W ramach współdziałania, wnoszone do WIOŚ interwencje dotyczące prowadzenia robót związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest przez nieuprawnione i nieprzygotowane firmy, przekazywane są do w/w organów z wnioskiem o podjęcie działań, w ramach posiadanych kompetencji.

O ustaleniach przeprowadzanych kontroli, zgodnie z art. 16 ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska, informowany jest Podkarpacki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie.

W latach 2007–2008, do Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie wpłynęły interwencje dotyczące nieprawidłowości w usuwaniu i składowaniu odpadów zawierających azbest.

Obowiązki prowadzących gospodarkę odpadami zawierającymi azbest

Zgłoszenia pochodzą na ogół od osób fizycznych, najczęściej sąsiadów, którzy informują o wyrzucanych uszkodzonych pokryciach dachowych na drogi lokalne, brzegi potoków, rowy melioracyjne lub tereny leśne.

Interwencje przekazywane są do wójtów, burmistrzów i prezydentów miast (organu właściwego do załatwienia takich interwencji na podstawie art. 34 ustawy o odpadach) z wnioskiem o nakazanie w drodze decyzji usunięcia odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania.

Inspektorzy WIOŚ, przeprowadzający kontrolę podmiotów gospodarczych, w przypadku stwierdzenia występowania wyrobów zawierających azbest, podejmują kontrolę przestrzegania stosownych przepisów.

Stan prawny - krajowe akty prawne

- Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r., Nr 3, poz. 20 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2006 r., Nr 156, poz. 1118, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 199, poz. 1671, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, (Dz. U. z 2007 r., Nr 39, poz. 251, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz.U. Nr 11, poz. 84, z późn. zm)

Stan prawny - krajowe akty prawne

- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824)**
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649)**
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876 oraz z 2008 r. Nr 200, poz. 1235)**
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595)**

Stan prawny - krajowe akty prawne

- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 września 2005 r. w sprawie kursów kształcących dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne (Dz. U. Nr 187, poz. 1571)**
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126)**
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 237, poz. 2011, z późn. zm.)**
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych do transportu odpadów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 236, poz. 1986)**
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 108, poz. 953, z późn. zm.)**

Stan prawny - krajowe akty prawne

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833, z późn. zm.)

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 maja 2007 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych (Dz. U. Nr 101, poz. 686)

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 30, poz. 213)

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie podziemnych składowisk odpadów (Dz. U. Nr 110, poz. 935)

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549 oraz z 2009 r. Nr 39, poz. 320)

Stan prawny - krajowe akty prawne

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz. U. Nr 220, poz. 1858)**
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2003 r. Nr 1, poz. 12)**
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 175, poz. 1439)**
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. Nr 122, poz. 1055)**
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206)**

Stan prawny - krajowe akty prawne

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 września 2005 r. w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z ich klasyfikacją i oznakowaniem (Dz. U. Nr 201, poz. 1674)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 73, poz. 645, z późn. zm.)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, sposobu jej wypełnienia i aktualizacji (Dz. U. Nr 13, poz. 109)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. Nr 280, poz. 2771, z późn. zm.)

Stan prawny - krajowe akty prawne

- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 sierpnia 2004 r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 185, poz. 1920, z późn. zm.)**
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 sierpnia 2004 r. w sprawie okresowych badań lekarskich pracowników zatrudnionych w zakładach, które stosowały azbest w produkcji (Dz. U. Nr 183, poz. 1896)**
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 września 2003 r. w sprawie kryteriów i sposobu klasyfikacji substancji i preparatów chemicznych (Dz. U. Nr 171, poz. 1666, z późn. zm.)**
- Oświadczenie Rządowe z dnia 23 marca 2007 r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. (Dz. U. Nr 99, poz. 667)**

- Dyrektywa 2004/37/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażenia na działanie czynników rakotwórczych lub mutagennych podczas pracy (szósta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy Rady 89/391/EWG) (Dz.Urz. WE L 158 z 30.04.2004, str. 50; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 5, str. 35)**
- Decyzja Rady 2003/33/WE z dnia 19 grudnia 2002 r. ustanawiająca kryteria i procedury przyjęcia odpadów na składowiska, na podstawie art. 16 i załącznika II do dyrektywy 1999/31/WE (Dz.Urz. WE L 11 z 16.01.2003, str. 27, Dz.Urz. WE L 218 z 23.08.2007, str. 25; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 314)**
- Dyrektywa Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów (Dz.Urz. WE L 182 z 16.07.1999, str. 1, z późn. zm.; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 4, str. 228)**

Stan prawny - akty prawne UE

Dyrektywa Rady 94/33/WE z dnia 22 czerwca 1994 r. w sprawie ochrony pracy osób młodych (Dz.Urz. WE L 216 z 20.08.1994, str.12, z późn. zm.; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 2, str. 213)

Dyrektywa Rady 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1989 r. w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy (Dz.Urz. WE L 183 z 29.06.1989, str. 1, z późn. zm.; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 349)

Dyrektywa Rady 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987 r. w sprawie ograniczenia zanieczyszczenia środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu (Dz.Urz. WE L 85 z 28.03.1987, str. 40, z późn. zm.; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 8, str. 269)

Dyrektywa Rady 83/477/EWG z dnia 19 września 1983 r. w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (druga dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 8 dyrektywy 80/1107/EWG) (Dz. Urz. WE 263 z 29.09.1983, str. 25, z późn. zm.; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 264)

Dyrektywa Rady 76/769/EWG z dnia 27 lipca 1976 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz.Urz. WE L 262 z 27.09.1976, str. 201, z późn. zm.; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 3, str. 317)

Dyrektywa Rady 67/548/EWG z dnia 27 czerwca 1967 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do klasyfikacji, pakowania i etykietowania substancji niebezpiecznych (Dz.Urz. WE L 196 z 16.08.1967, str. 1; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 1, str. 27)

Wnioski

Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska biorą udział w *Programach (...)* usuwania azbestu w kraju.

Informacja o ilości i jakości materiałów i odpadów zawierających azbest, wymagających składowania, określona w wojewódzkich planach gospodarki odpadami jest oszacowana wstępnie.

Niezbędna jest edukacja – osób fizycznych, osób prawnych i jednostek organizacyjnych prowadzących we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową - w zakresie bezpiecznego usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest, z wykorzystaniem metod alternatywnych.

Wnioski

Idea polityki współpracy z administracją rządową i samorządową to:

- 1) tworzenie baz danych lokalizacji azbestu,**
- 2) budowa i harmonizacja map zagrożeń środowiskowych,**
- 3) wdrażanie zintegrowanego systemu zmniejszania ryzyka środowiskowego,**
- 4) opracowanie modeli różnych scenariuszy działań środowiskowych,**
- 5) ciągła aktualizacja dokumentacji: koncepcji, programów, planów i strategii.**

Literatura

Encyclopaedia of Occupational Health and Safety, Third ed. ILO 1983.

Lipińska E.J.: Gospodarka odpadami w gminie w świetle standardów europejskich. Praca doktorska. Wydział Geodezji Górniczej i Inżynierii Środowiska. Akademia Górniczo-Hutnicza im. St. Staszica w Krakowie. Kraków, 2006.

Lipińska E.J.: Przepisy Unii Europejskiej i polskie w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w zarządzaniu odpadami w gminach i ich znajomość na przykładzie Województwa Podkarpackiego. Materiały VI Szkoły Gospodarki Odpadami. Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie. Kraków-Rytm 2004.

Materiały własne WIOŚ w Rzeszowie.

Ministerstwo Gospodarki: Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032. Warszawa 2009.

Ministerstwo Gospodarki: Raport z realizacji w latach 2003-2007 „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, stosowanych na terytorium Polski”, przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r. Warszawa 2008.

Ministerstwo Gospodarki: Zbiór przepisów i procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest. Warszawa 2001.

Rada Ministrów przyjęła „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”. Warszawa 2002.

Szeszenia-Dąbrowska N.: Właściwości azbestu. Rodzaje i charakterystyka materiałów zawierających azbest. Zużycie azbestu i zanieczyszczenie środowiska. Strona www.

Zarząd Województwa Podkarpackiego: Plan gospodarki odpadami dla Województwa Podkarpackiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2019. Rzeszów 2008.

www.aton.com.pl

*„Nigdy nie martwię się o utrzymanie obecnej jakości życia,
ponieważ każdego dnia pracuję nad tym, by je ulepszyć”*

Artur Shopenhauer

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

